

עלון קיבוץ ניר דוד (תל עמל)

נובמבר 2024

"בואי נמלט מן האספלט

ומן הערים המקמטות

בואי נמלט אל הלגונות השקטות

בואי לאילת, לאילת"

[מילים ירון לונדון, לחן נורית הירש]

עלון מס. 6 בשנת 2024, מס. 2296 למניין עלוני הקיבוץ

שותפים לעלון: אורי קלס / אמירה צ'סלר / אלדד סברנסקי / דגנית סברנסקי / דרור סגל
חיים נפתליס / מיכל בז'רנו / נעמה קול / ספי פרי / עידו גופר / ענת שורץ / רוני גופר
שגיא שדמי / תומר מורגן

חוגגים יום הולדת עגול: יוסי קימרון / עליזה זוהר

עיצוב הלוגו החדש: עדי מידה

תמונות: ארכיון ניר דוד / פרטיים / תרבות

הבאת העלון לדפוס: כרמית נגלר

תודה מיוחדת ליהודית אייל על חומרי הארכיון ועל ההגהה

עורכת: סמדר יחיאלי

עלון פנימי, כל הזכויות שמורות

נובמבר 2024

מה בעלון

עלון נובמבר נפתח בהתייחסות לרצח רבין. אפשר לומר שהרצח ההוא המחיש את הביטוי 'המציאות עולה על כל דמיון'. מי שיער אז ומי פילל כמה רחוק יכולה להגיע ההקצנה האידאולוגית והפוליטית.

חלפו 29 שנים והביטוי 'המציאות עולה על כל דמיון' שובר עוד ועוד שיאים, או נכון יותר חותר אל תחתיות ארץ.

ואצלנו: גלגל החיים ממשיך בתנועתו.

היו החודש סיור ביישובי העוטף וטיול קיבוץ. רשמים ותמונות מובאים כאן. מהעבר הרחוק יותר והרחוק פחות נרחיק אל ישראל המנדטורית ואל ענף החשמלייה. גם ברכות, סיפור ותשבץ.

כאן המקום לברך בדרך צְלָחָה את **דור אשכנזי** שהתגייסה החודש.

כאן המקום להשתתף בצערה של **ליאת לוי** על פטירת אימה **מרים גולדשטיין**

ובצערה של **גיין רבינוביץ** על פטירת אימה בארה"ב – **ELLEN**

קריאה נעימה, סמדר יחיאלי

שיחה בשניים

שיחה בשניים: רוני גופר ותומר מורגן מדברים על רצח רבין,
השקפת עולם פוליטית והקשר בין שני הנושאים

ספרו מה זכור לכם מרצח רבין

רוני: אני יודעת בדיוק היכן ישבתי כשבישרו על הרצח. צפיתי בטלוויזיה, הייתי המומה. ההרגשה הייתה כאילו נחת עלי גרזן. מי יכול היה לשער שירצחו ראש ממשלה בגלל קו מדיני אותו הוא מוביל.

תומר: אני לא זוכר הרבה מרצח רבין. הייתי בן 17-18. לא נסעתי אחר כך לכיכר למעגלים של בני הנוער. אני מאמין שזה קשור בכך שלא הייתי מצוי ולא מעורב בפוליטיקה.

מעניין אותי לדעת איך ומתי התגבשה השקפת העולם הפוליטית שלכם. האם היא תוצאה של בית הגידול שלנו (למרות שיש פערי גיל בינינו, כולנו התחנכנו במסגרת קיבוצית, על אותו סט ערכים), והאם השקפת עולמכם עברה שינוי עם השנים.

רוני: אני חושבת שגדלתי מתוך הסכמה כללית עם כל מה שהיה בקיבוץ, ואני מאוד מתחברת לתפיסה הסוציאליסטית, מהבחינה החברתית והכלכלית.

מאז מלחמת לבנון מתחזקת בי התפיסה שכוח לא פותר דברים. אני מתנגדת לחשיבה שרק מלחמות יביאו לפתרון הסכסוך בינינו ובין שכנינו, אחרת נמשיך להקריב את ילדנו דור אחר דור, אני קוראת לזה "עקדת יצחק". הנכדים שלי מתקרבים לגיל גיוס ואני מתמלאת מועקה. ואני שואלת: לשם מה אנחנו יולדים את ילדינו? למציאות הזו אנו מועידים אותם? לכן התחזקה אצלי הגישה שהניסיון לפתור את הסכסוך במלחמה נכשל. מאז קום המדינה אנו מנסים את הדרך הזו ועדיין אנו חווים את אותם האיומים ואותו ההרג ואותה עקידת יצחק, למרות שאנחנו "הבריון" של האזור. אנחנו חייבים לשנות גישה. בלי הידברות, נשאר באותו מקום.

תומר: כמו כולם גם אני חונכתי והוסללתי על פי עמדות השמאל: שרתי עם כולם "נולדתי לשלום", וידעתי כמה חשוב לדבר עם הערבים, ובאמת במציאות נורמלית אלו המסרים הנכונים. למה לריב? עם השנים, שירות צבאי, קצת בשטחים, קצת בלבנון, חברתי ניסיון חיים מחוץ לקיבוץ, מפגשים עם אנשים שחושבים אחרת, והתגבשה בי העמדה ההפוכה מזו של רוני: רק כוח יאפשר לנהל את הסכסוך. ברגע שלשני הצדדים ברור מי החזק, אפשר להשיג שקט, שפיות וביטחון. זה כמו יחסי כוחות בין ילד למבוגר: ההיררכיה מאוד ברורה, המאזן ברור לילד, הוא מבין שהוא חלש יותר ועליו לקבל את מרות המבוגר. תומר, מה זה? התפכחות? ייאוש?

תומר: זו הבנה שמתקיים פה מאזן כוחות שמעורר הרתעה ורק היא תאפשר את סיום הסכסוך. עוד אנלוגיה: כמו ששמים מספר כלבים באותה החצר. נוצרת היררכיה מאוד ברורה מי המנהיג, מי "עושי דברו", ובבת אחת נהייה שקט בחצר. כולם יודעים את מקומם. לכן אנחנו חייבים להישאר תמיד החזקים ובעלי הכוח. רוני: תומר, אבל ישראל תמיד הייתה החזקה. ממלחמת השחרור וביתר שָׁאָת מששת הימים, שכבשנו את השטחים ואת עזה – היינו הכי חזקים. ובכל זאת לא מנענו שיתקיפו אותנו פעם אחר פעם.

תומר: יש בצד השני ציבור שלם שלא מעוניין בקיום שלנו. אין מה לדון איתו והסכמים לא עובדים איתו. יש רק דבר אחד שעובד: הרתעה. ברגע שהוא מבין באופן ברור שלא כדאי לו להתעסק איתנו, הוא מניח לנו. רוני: תמיד נצטרך להיות חזקים ומוכנים, אבל אנחנו חייבים לחפש את האפשרות לחיים נורמאליים לשני הצדדים. ויש לנו שתי דוגמאות: הצלחנו להגיע להסכמים עם ירדן ומצריים שפותרים את השימוש בכוח. **תומר:** גם כאן פועל מאזן הכוח. ברגע שנתפס כחלשים, המציאות הזו יכולה להתהפך עלינו. רוני: אני מנסה לחשוב על דוגמא מההיסטוריה של עמים שלא ויתרו על עצמאותם, לחמו והשיגו אותה (אלג'יר-צרפת, גרמניה-צרפת, השחורים בד. אפריקה, האירים וכו'). גם אנחנו נאבקנו נגד המנדט הבריטי. הקונפליקט תמיד נפתר בהסכם, לא בכוח. שימוש בכוח יכול להחזיק תקופה, לא נצח.

תומר, אני רוצה לחדד. בעצם אתה אומר שהשלום אינו אופציה.

תומר: שלום הוא לא הסכם. הוא תוצר של מאזן כוחות. כדי שנוכל להמשיך לחיות כאן, נצטרך לשמר את הכוח שלנו, לדאוג שתמיד נהייה החזקים. ככה עובד המזרח התיכון. איך אתה מרגיש שאתה מגדל ילדים במציאות כזו? אני רואה בזה משהו מאוד פאסימי, כי זה אומר שלנצח נחיה על חרבנו.

תומר: למה פאסימי? זה אומר שיש היררכיות שעל פיהם מתנהלים. יש היררכיות משפחתיות, בין מדינות. ככל שמבינים את זה יותר מוקדם – יותר קל להתנהל. זה חלק מהמסלול הטבעי.

רוני: תומר, אתה מוכן לחיות ככה, עם תפיסת הכוח, ואני לא. בסופו של דבר אנשים יצביעו ברגליים. אנשים לא יכולים לגדל ילדים בצורה כזו.

אני מאוד מוטרדת מתהליכים שמתחוללים בחברה הישראלית, שרצח רבין היה ביטוי מוקצן שלהם; של פילוג, שנאה, גזענות, והתהליכים האלו לא נעצרים, אלא רק מחריפים. אתם שותפים למחשבה הזו? והאם תפיסת הכוח לא תורמת אף היא להתפתחות של עליונות יהודית וביטול זכויות של האחר?

תומר: אני מוטרד בעיקר מהפילוג בתוכנו. מחוסר האיזון של הנהגת המדינה, מהניסיון של המהפכה המשפטית. אין בעם הסכמה לגבי מתווה כזה או אחר. כל מנהיג שיעלה – העם לא איתו. הפילוג הזה מחליש אותנו.

רוני: אני שותפה לתומר לכאב הנורא שיצר הפילוג, שאחראיים לו אנשים שפועלים מתוך אג'נדה שאינה לטובת הכלל. אני לא יודעת אם תהיה דרך חזרה.

אני רוצה לשאול לסיום, מהן התובנות שניתן ללמוד מרצח רבין לגבי מה שקורה היום בחברה הישראלית. וגם – מה בישר רצח רבין לגבי המציאות שבה אנחנו חיים.

רוני: התובנה שלי שרצח פוליטי יכול להתרחש שנית, שאנחנו קרובים למלחמת אחים. הרצח של רבין בישר שיש כאן שני עמים. אין כבר את הרצון למצוא את המכנה המשותף.

תומר: ישראל ויהודה. עוד לפני רצח רבין היה קרע בעם, שרק הולך ומעמיק.

אז הסיכום לא כל כך אופטימי. אבל כולנו מסכימים שהכוח האזרחי שהתגלה במאבק כנגד ההפיכה המשטרית הוא שנותן תקווה להחלמה של החברה ולריפוי הקרע.

תודה רבה-רבה לתומר ורוני, על השיחה שקיימנו, בנועם ובהקשבה

סמדר יחיאלי

סליחה חבר, פישלנו

פשלה היא מילה מהלקסיקון שלך, השתמשת בה, אך תיעבת את מובנה, תיעבת את עצם קיומה, תיעבת את מידת שכיחותה בקרבנו, ואנחנו... פישלנו, לכן סליחה חבר.

פישלנו כי נחנו על זרי הדפנה של הסקרים, פישלנו כי הפקרנו את הרחוב לגזענים, פישלנו כי באוזלת ידינו העברנו את האחריות להמשך תהליך השלום למתנגדיו, פישלנו כי המנצח האמיתי של הבחירות הוא יגאל עמיר שרצח והיה אחראי להקדמתן, פישלנו כי ישבנו בבית וציפינו שניצחוננו יתנצח מעצמו, פישלנו כי חשבנו שהזיכרון יש בכוחו להביס את הרוח הלאומנית שהכשירה את הרצח.

כל כך קשה היה לנו לומר לך שלום, חבר, לפני חצי שנה, זה מביש לבקש ממך סליחה היום. הזהרת אותנו מצמד המילים "יהיה בסדר", הזהרת אותנו מתרבות הביצוע המאפיינת את ה"יהיה בסדר", ואנחנו חשבנו "יהיה בסדר", פעלנו ע"פ "יהיה בסדר", וכשלנו בהתאם ל"יהיה בסדר" ולכן סליחה, חבר.

אמרנו שבמותך ציווית לנו את השלום אך לא עשינו די להגשמת הציווי ולכן סליחה, חבר. היית לנו סמל לנחישות והקרבה, ואנחנו לא נחישות ולא הקרבה חיו בנו ולכן סליחה, חבר. באנו לבקש סליחה על שפישלנו, על שלא מילאנו את ציפיותיך ואת מחויבותנו. מי ייתן ויהיה בנו הכוח לעשות שתהיה זאת סליחתנו האחרונה ממך.

ילדים וחברים מקיבוץ ניר דוד

(הוקרא בטקס שנערך בכיכר רבין ב-14.6.1996)

באם מישהו יודע / זוכר מי כתב את הקטע הנ"ל, אשמח אם יביא לידיעתי (העורכת)

חודש הטיולים

טיולי שישים פלוס

סיור בישובי עוטף עזה

טיול קיבוץ להרי אילת

טיולים שישים פלוס – כל מטייל הוא V.I.P

שיחה ממריצה עם אמירה צ'סלר ומיכל בז'רנו

איך טיול נולד?

מיכל: המסורת הזו יצאה מבית מדרשה של שרה גונן. מוטי שחר הדריך במשך שנים רבות, עד שהחליט לסיים.

אמירה: אני אוהבת לטייל, והשתתפתי ב"טיולי מוטי". כשהם פסקו החלטתי להמשיך עם מסורת הטיולים ופניתי למיכל. חידשנו את הטיולים לפני שנתיים, באוקטובר 2022. אמנם מסורת הטיולים התחילה כבת לכל דבר של מועדון שישים פלוס, המתקצב על ידי הקהילה, אבל כיום הפכה המסורת הזו ל"בת חורגת". אנחנו לא מתקצבים לא על ידי התרבות ולא על ידי הקהילה.

מיכל: השנה הגשנו בקשה לתקצוב במסגרת בניית התקציב. היעדר תקצוב הוא אחד הקשיים שאנו מתמודדים אתו.

צירי לידה נוספים?

מיכל: המסגרת שלנו נתקלת בקושי בעלת אופי טבעי: אלו המכונים 60+ הם כבר ++. חלקם כבר אינו מטייל, ואילו גילאי 60+ החדשים אינם נוטים להצטרף. התוצאה היא שקבוצת המטיילים קטנה מדי ואנחנו מחפשות כל דרך להגדילה.

לאחרונה יצרנו מתווה של "חבר מביא חבר". אנחנו מעודדים את המטיילים להביא עמם חבר ממקום אחר בעמק. הבנו שלא נוכל להסתמך רק על חברי ניר דוד. הצטרפו אלינו כבר קרוב ל-10 אנשים מבחוץ.

אמירה: העלויות של טיולים שלנו מושגות על המשתתפים. אנחנו עובדות קשה על מנת להוזיל היכן שניתן (והכל נעשה בהתנדבות מלאה). ברור שככל שמספר המטיילים יגדל – כך עלות הטיול תהיה נמוכה יותר. פעמיים קיבלנו תרומה מהתקציב של שישים פלוס, אבל על פי רוב כל עלויות הטיול (אוטובוס, כניסות לאתרים ועוד) מושגות על המטיילים. כאשר מספר המשתתפים עולה, ניתן גם לשלב קנייה של כיבוד או ארוחה קלה.

עוד פרטים על הרך הנולד?

מיכל: אנו משתדלות להוציא טיול פעם בחודש – חודש וחצי. השנה החלטנו לצאת לטיולים גם בקיץ, כשחם מאוד, והיו טיולים מאוד מוצלחים עם הרבה משתתפים. מובן שהם הותאמו למזג האוויר (ביולי היינו בתל אביב, באוגוסט היינו בירושלים – בשתי הערים ביקרנו במקומות סגורים וממוזגים). בשנה האחרונה הארץ התכווצה ולא פשוט למצוא אתרים לטיול. אנחנו מוגבלות בתכנון ומשקיעות הרבה מחשבה היכן לטייל. גם במרכז הארץ הרבה אתרים סגורים בגלל המלחמה וההיצע מצומצם. גם בתכנון וגם במהלך הטיול, אנחנו רואות את האנשים. זהו טיול קיבוצי, פרסונלי. הטיול הקרוב, אגב, יהיה לאזור מזכרת בתיה.

עוד פרטים על הצוות המיילד?

אמירה: יש בינינו חלוקת עבודה: אני אחראית על הצד הארגוני ועל ההרשמה. אני עוברת אחד אחד ובודקת אתו אם יגיע. מאחר שמספר המטיילים הוא חשוב ביותר, כל מטייל שלנו הוא V.I.P. אם הוא צריך, הוא מקבל שרפרף לישיבה בזמן הדרכה. מי שצריך, מקבל עזרה בהליכה. אנחנו מרימים כוסית יין "לחיים" ומקנחים בעוגות. יש ערך חברתי גדול לטיולים האלו וחשוב לנו מאוד לשמר ולטפח אותו. **מיכל:** אני אחראית על בניית המסלול, תיאומים שונים, ואם צריך, אנחנו נוסעות לטיול הכנה. הכנה לטיול משמעה עשרות טלפונים ממני אל אתרים וחיפוש אנשים שיספרו על מקום או אירוע, מאמירה אל המשתתפים בטיול ועוד.

לסיום: אנחנו שמחות מאוד עם כל אדם שמצטרף, מכל גיל ומכל מקום. הפיצו בקשה את הבשורה ובואו לטייל עמנו!

מיכל ואמירה, אני מאוד מעריכה את המאמץ שאתן עושות, בעקשנות ובהתמדה. אני למשל, לא הייתי מודעת בכלל למורכבות הרבה הכרוכה בהכנה ובהוצאה לפועל של טיול מבוגרים.

ישר כוח!

סמדר יחיאלי

אלדד סברנסקי – רשמים מסיור בעוטף עזה במסגרת טיולי +60

30.10.2024

לפני הכול: תודה רבה לאמירה ומיכל שארגנו והדריכו סיור למופת.

המגרש לרכבים הרוסים בתקומה

את הסיור התחלנו במושב תקומה, במגרש הרכבים ההרוסים שקם על שדה חיטה. המדריכה, חקלאית בת המקום, מספרת על לצמוח מחדש מתוך השכול. מספרת על גבורת בודדים שהצילו רבים. רוב המכוניות נמצאות מאחורי מחסום. עדיין לא החליטו מה יעלה בגורלן. אולי מישו מהמשפחות יבקש לראות.

יש מספר מכוניות בתצוגה מסביב לרחבה. יש כאן רכב מחורר כדורים. אמבולנס שרוף עד היסוד. רכבי מחבלים מאובזרים היטב. ליד הכניסה מוצבת מיגונית. חשבתי בתחילה שגם היא פונתה למקום מאי שם. אח"כ הבנתי שהיא הוצבה עבורנו, עבור המבקרים.

גבעת התצפיתניות

התחנה השנייה בסיורנו היא גבעת התצפיתניות. המשפחות הקימו כאן אנדרטה לבנות. מהגבעה נשקפת העיר עזה. פרושה מאופק עד אופק ומשתרעת עד ארובות תחנת הכוח של אשקלון. קרבות מתנהלים עכשיו שוב בשג'אעייה וענן העשן נראה היטב מרחוק.

מולנו, במרחק, מוצב נחל עוז בו הן נהרגו. בינינו לבינו – שדות. ממנו והלאה – עזה. רושם לעצמי להקשיב לפודקאסט של קרן נוייבך על הקרב במוצב.

באתר, סיגל פרייס מספרת לנו על נועה בתה. אני חושב על החיילת הפרטית שלנו. סיגל מוצפת דמעות אבל ממשיכה בקול חנוק. את הסיפור של נועה וחברותיה צריך לספר. סיפור בלי מרמור ובלי כעס. רק בכאב.

בעליה לתצפית מונצחת כל תצפיתנית בשלט משלה. חלק מהבנות רב"טיות. הגיעו רק הרגע. חלקן נפלו בשבת האחרונה לפני השחרור. התצפית ממוקמת על גבעה צמודה למאגר נח"ל עוז. רחוק מהקיבוץ והבסיס המקולל. זהו מאגר ענק. מוקף שלטים המזהירים מסכנת טביעה. אבל המאגר חרב. בלי טיפת מים.

קיבוץ בארי

הכניסה לקיבוץ בשיפוצים. הנהג עושה סלאלום בין הפועלים. הסלאלום והשיפוצים ילוו אותנו במשך כל הסיוור בקיבוץ המטופח.

מתחילים במרכז הישוב. באזור חדר האוכל. כאן עמדו בית פסי, בתי שכנים ומבני החינוך. הבניינים שנפגעו פונו ונותר במקומם שטח פתוח. ממתין לבניה חדשה. הנוף ירוק ופסטורלי. קשה לזהות סימני הרס. מגיעים לשכונות המערביות. שכונת הזיתים ושכונת הכרם. שכונת הכרם היא השכונה האחרונה שנבנתה בקיבוץ. הבתים חצי שרופים. חצי חדשים. בתים שעברו קרב. כאן לא פינו את ההריסות. מראה מהגיהנום. בכל בית גרה משפחה. בכל בית אנשים נרצחו. נכנסים לבית הרוס. התקרה מנוקבת כדורים. דלתות פרוצות. רצפה מכוסה שברים. בקיבוץ יש עדיין ויכוח סוער על עתיד השכונות שנהרסו. לא רוצים להיות מוזיאון. לא רוצים לגור באושוויץ.

חוזרים למרכז הקיבוץ. חדר האוכל שוקק חיים. בתווך שולחן ריק מחכה לחטופים. בקיבוץ חזרו לגור 120 חברים. מעל 900 עדיין לא. ובכל זאת: הנוי פורח. המדרכות מלאות. גם חדר האוכל. נכנסים לתערוכה לנרצחים בבית העם. מול תמונות הנרצחים נזכרתי בלילך קיפניס. הייתי באזכרה שנערכה בשלושים למותה במעגן מיכאל. ספרה "שירת הטריגר" מונח על המדף בביתנו. בתמונות לילך מחייכת בשדה חמניות.

נובה

נוסעים בכביש 232 לאתר הנובה בין בארי לרעים. מסביב שדות חרושים. עצים בבִּתְרוֹנוֹת (אזור בעל מדרונות תלולים אשר נחרץ ובותר על ידי מים). כל כך פשוט ונעים. מה היה דחוף להם? באתר, עמודים עם שמות ותמונות הנרצחים מוצבים בגוש מלוכד. ביער ליד – אזור הנצחה. כל משפחה מנציחה בדרכה. אני מדמיין אוהלים ומכוניות. איך האתר נראה לפני ואיך אחרי. בשטח, מההרס, לא נותר דבר.

כפר עזה

ישוב ללא תושבים. מתנדבים מ"אחים לנשק" שמשפצים את שכונת "המרצפות הירוקות" את הנוי מתחזקים חברים מבית השיטה.

לקיבוץ יש עדיין חטופים. שלוש תמונות עם שמות. דורון. אמילי. קית'. יש גם את התאומים גלי וזיו. נכנסים לשכונת "הדור צעיר." כל הבתים בשכונה פגועים ושרופים. נרצחו כאן עשרות. באוויר ריח עשן שגם שנים-עשר חודשים לא טיהרו. עוברים בין הבתים. בבית של סיוון אמא של סיוון מזמינה בשלט להיכנס פנימה.

אני נזכר שבחניון תקומה סיפרו על גיבורים שנלחמו וחילצו. בבארי סיפרו על הנרצחים. בנובה שותקים. בכפר עזה מספר לנו שחר על השורדים.

בכניסה לאחד הבתים מראה של דשא סינטטי שרוף. ופתאום ד"ש ממשפחת ברנר, חברים מירושלים. רועי, בנם, נלחם כאן ונפצע קשה. לפני חודש התחתן.

ארוחת צהרים

בהחלטה של רגע נוסעים לאכול צהרים בקיבוץ העירוני "מגוון" שבשדרות. קיבוץ זעיר. רחוב אחד בעיר גדולה.

בקיבוץ הפליאו חברי נפש שלנו, טל וגיל, לארח את המטיילים. ביום שישי שלפני השבת הארוכה הם טיילו ולנו ביער רעים, סמוך למסיבת הנובה, במסגרת טיול הקיבוץ. בשבת הם כבר חזרו מהטיול וישבו כל היום בממד. הפורעים לא הגיעו לשכונה.

שדרות

בשדרות נרצחו כחמישים בני אדם. נוסעים לאתר המשטרה המקומית. במקום התנהל קרב קשה וארוך. העירייה הפכה את שרידי הבניין לגן זיכרון. אין זכר לחורבן.

מפקד המשטרה בעת האירוע מספר לנו על קורות היום. גבורה ואין אונים שזורים בסיפור זה בזה. אקדחים מול רימונים. מעטים מול רבים. אחרי חילוץ הרואי של השוטרים, שהיו נצורים על גג הבניין כל היום, מחליטים להפיל את הבניין על עשרות המחבלים המתבצרים בו. טנק. מסוק ולבסוף D9. ביום הקרב נחרב הבניין ושוטרים רבים נפצעו ונהרגו. המשטרה הוקמה מחדש תוך ארבעה ימים בבניין חליפי. גאווה של מפקד.

חזרה הביתה

חוזרים מהעוטף. שקיעה מוקדמת של שעון חורף. עוד מעט ייעלם נוף הבתרונות המנוקד עצים. מרחבי השדות מאופק עד אופק יתחלפו בנהר המכוניות הזורם לאיטו בכביש שש. מה נשאר מהסיור? כל כך יפה כאן. כל כך שקט. יימח שמם.

שגיא שדמי – טיול קיבוץ כך זה קרה...

האמת שהטיול הזה מתחיל עוד בטיול הקודם לאכזיב ב- 2022 שכנראה היה מוצלח ויצר ציפייה. אז ב- 2023 כשהילה דגני ביקשה שנתכנן את הטיול הבא, ארגנו את הצוות, תיכננו מסלולים, עשינו הכנות והזמנו מקום ללינות. הטיול תוכנן לסוף אוקטובר. ב-7 לאותו חודש השתנתה המדינה וגם התוכניות. התוכנית עוד קיימת, אולי בהזדמנויות אחרת ...

ביולי השנה "בנות התרבות" (ענת ונעמה) שאלו אם יש סיכוי? ואם אפשר לתכנן משהו למרות המצב במדינה? ו-"אם אתם כבר חושבים, אז עדיף מבחינת הזמנים אחרי החגים".

באמצע אוגוסט ישבנו בצוות מצומצם, לנסות ולבנות מסגרת טיול מתאימה, שתיתן תשובה מלאה לכל הקהילה. יצאנו עם מספר אבני יסוד לתכנון: נוסעים דרומה כי הצפון סגור. הדרום רחוק, אז אם כבר נוסעים – עדיף שני לילות. אנחנו מחפשים מקום לינה מגוון שיאפשר לינה לכל הרבדים באוכלוסייה. אנחנו מנסים לשמור על עלויות נמוכות כדי ליצור טיול אטרקטיבי גם מההיבט הכלכלי. כמצופה החזרנו ל"בנות התרבות" תשובה: כן זה אפשרי אבל צריך לגייס תקציב קצת יותר גבוה ממה שחשבתם בהתחלה. לכן, רגע לפני שמתחילים בהכנות, תבדקו אם יש אישור מהנהלה. האישור המיוחל התקבל, אין ברירה צריך לרדת דרומה לסיור הכנה.

סופ"ש אחד בסוף אוגוסט יצאנו, חמישה, לסיור הכנה. תיכננו את פארק תמנע כבסיס לטיולים ולינה. אחרי סופ"ש מהנה הגענו למסקנה: יש לנו מסלולים מעולים אבל מבחינתנו פארק תמנע אינו נותן תשובה ללינה. יש בעיה. חזרנו הביתה עם קצת יותר שאלות מתשובות. מה לעשות? חוזרים ל"שולחן השרטוט", בודקים עוד אופציות ומשנים תוכניות. בית ספר שדה אילת נמצא כעונה על הציפיות וחלק מהמסלולים שבדקנו יתאימו גם לאופציה הזו, יש רק בעיה קטנה עם הלוגיסטיקה שמצריכה פתרונות...

גיבשנו צוות מיוחד בו שלושה גברתנים, לבשנו את החליפות המאיימות וירדנו שוב לאילת לסגור את נושא הלוגיסטיקה בלי להשאיר שאלות לא פתורות. משימה מהירה שלקחה פחות מ-12 שעות וחזרנו לקיבוץ עם הידיעה – הטיול מוכן, אפשר לגשת להרשמה ...

באמצע ספטמבר ההרשמה לטיול מתחילה, פחות בגללנו, יותר עקב דרישות של החברה להגנת הטבע, לה יש מדיניות ביטולים מחמירה ואם רוצים שישמרו לנו מקומות לינה אז צריך לתת תשובות. אין ברירה.

בינתיים יש הרבה הכנות, צוות הטיול המורחב נפגש ומחלק משימות – **ענת ונעמה** על ניהול ההרשמות, הפרסומים והמידע לציבור וכמובן תוכנית תרבותית מעשירה כי אי אפשר רק לטייל בלי קצת מזון לנשמה. צוות הלוגיסטיקה נרתם לאיסוף הצויד הדרוש ובניית תפריט לארוחות עם הרבה עזרה של **ענבר דותן** – הזמנה של פרודוקטים מהספקים השונים. נציגי החינוך הבלתי פורמאלי מארגנים את קבוצת הנוער ובונים תוכנית מקיפה של תכנים והדרכה. ובין לבין יש גם קצת שינויים במסלולים כדי לשפר את השליטה ולאפשר תמיכה לוגיסטית בכל פינה.

יום הטיול הגיע ולחלקנו מעכשיו (לפחות מבחינתי) זה החלק הקל, כי מה שמתוכנן כבר במשך שלושה חודשים, פשוט יוצא אל הפועל וכל מה שנותר זה להגיב לשינויים.

אז מה היה במספרים? כמעט 200 מטיילים ב-4 אוטובוסים. נסענו לטיול בהרי אילת לשלושה ימים. בכל יום יצאנו לטייל בשלושה מסלולים. והיו גם שלושה מטיילים שהגיעו למיין וחזרו בריאים. נהנינו מהליכה במקומות יפים, מאוכל טוב וצוות שפים מהולל שדאג, בעיקר, שלא נרד במשקל. גם קצת זמן בים כי בכל זאת אילת, אירועי תרבות שהשתלבו מצוין וקבוצה גדולה של בני נעורים שתרמו לאווירה ובטיולים כמעט תמיד היו ראשונים ...

ואיך נדע אם הטיול היה טוב? אם כדאי לעשות טיול גם בשנה הבאה?
לכל טיול שאנחנו מוציאים (גם ט"ו בשבט ואחרים), יוצא גם "תיק טיול" שבו מופיע שלל אינפורמציה
שמטרתה להביא לכך שכל צוות הטיול ידבר באותה שפה.

אז ממש בכותרת של אותו התיק הגדרנו כמה נושאים שחשבנו שאם נצליח לקדם אולי הם יביאו
לתוצאה הרצויה:

א- העלאת המודעות לשמירה על ערכי טבע וסביבה.

ב- שיפור לכידות הקהילה.

ג- ביסוס מעמד ה"נעורים" כשותפים לדרך.

ד- כינון מסורת והמשכיות.

אם הצלחנו וכמה? כל אחד לפי דעתו, איך שהרגיש ומה שחווה...

אי אפשר סיכום בלי תודה. כתבתי כבר בקבוצת הטיול הערכה ותודה לכל מי שבחר לבוא והפך את
הטיול הזה לאפשרי, זו הזדמנות טובה להגיד זאת שוב.

זה המקום להגיד תודה גם לצוות מתנדבים מופלא שתרם מזמנו והיה מחויב עד שהאוטובוס האחרון
חזר לתחנת ההסעה. תודה לעוד רבים אחרים שתרמו ועזרו בתחומים רבים כדי שהטיול יצליח.

בסוף, תודה להנהלת הקהילה שאפשרה תקציב וסבסוד ביד רחבה. תכלס בלי תקציב לא היינו
עוזבים את נקודת ההתחלה. אז לכולם תודה וברכה.

בנימה אישית, התבקשתי
לכתוב על מאחורי הקלעים
של ארגון הטיול ופחות על
הנוף מ"גב חלון" או מ"הר
יהורם". אני מקווה שהצלחתי
להפיח קצת חיים בעובדות
היבשות ואם הגעתם ממש
לשורות האחרונות, אז אפשר
כבר לגלות: אני נהנית, אבל
זו חוכמה קטנה, זאת הייתה
המטרה מההתחלה.

קישור לכל התמונות, באן רק כמה על קצה המזלג
<https://photos.app.goo.gl/kF5T79oNiXax657x9>

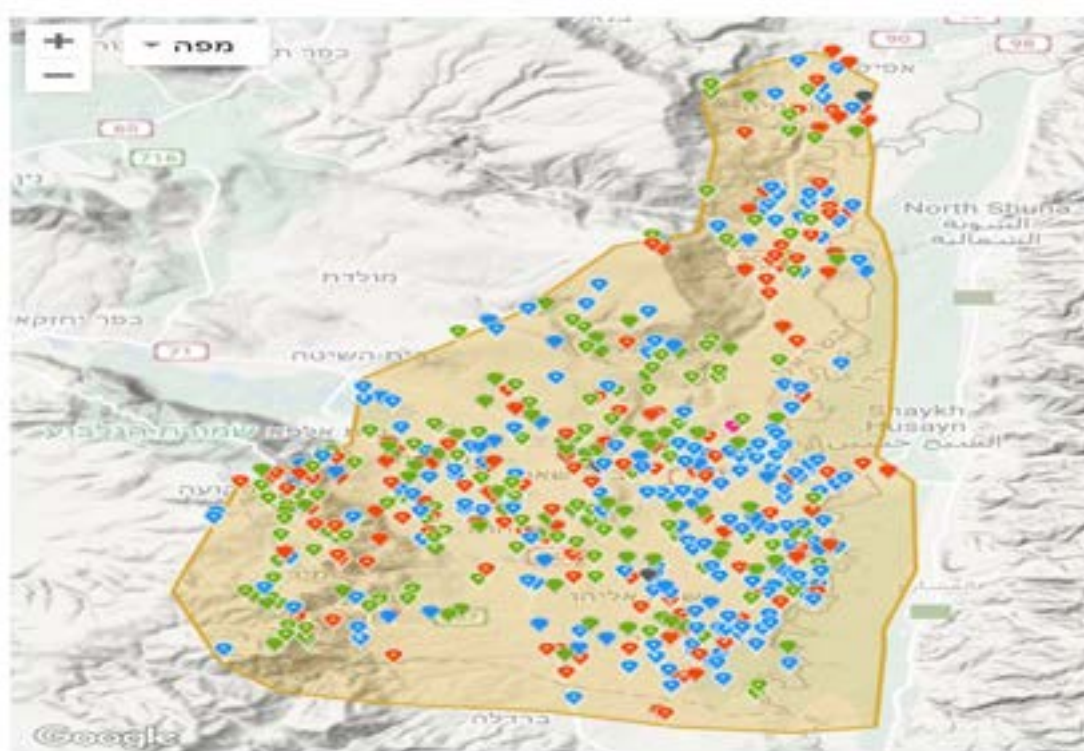

עידו גופר – Slow tourism

הפעם אני לא מתכוון לשלוח אתכם לטיול במקום מעניין, לפגוש צמח יפה, להכיר פרפר חדש או לצפות בציפור נדירה. הפעילות שאני רוצה להמליץ לכם עליה הפעם, תגרום לכם בעצמה לעשות את כל זה, ועוד הרבה דברים אחרים. הפעילות שאני מדבר עליה היא פרויקט הניטור האזרחי של המגוון הביולוגי בעמק, פרויקט שמופעל על ידי היחידה הסביבתית של המועצה האזורית נקרא "**מבטבע**". ואיך אני יודע שזה יעשה לכם את כל זה? כי זה בדיוק מה שקרה לי לפני שלוש שנים כשהצטרפתי אליו.

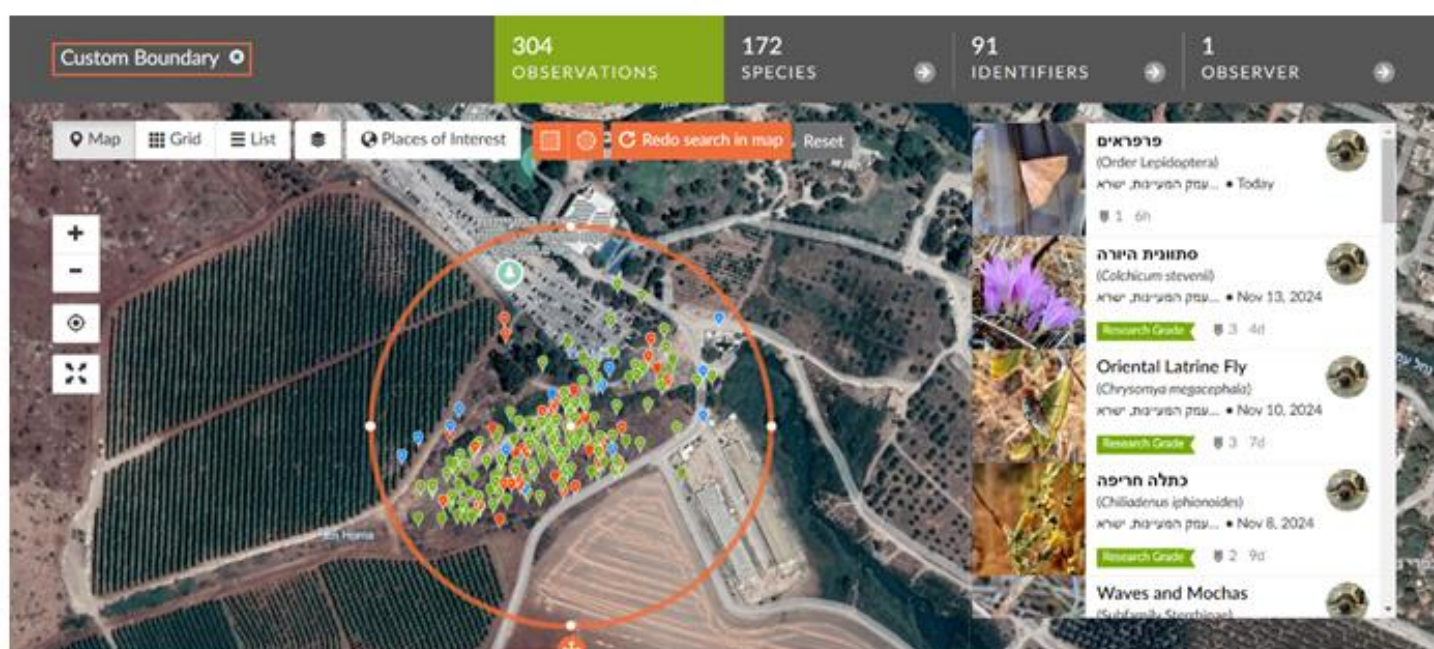
אז איך בדיוק מנטרים "מגוון ביולוגי"? כל אחד מאיתנו מסתובב עם מכשיר ניטור משוכלל שנקרא "הפלאפון שלנו" שיועד לצלם, למקם את התמונה במרחב בעזרת טכנולוגיית GPS ולהעלות את המידע הזה לרשת. בעזרת תוכנה ייעודית הנקראת inaturalist (מעין גוגל-לנס המיועדת ספציפית לזיהוי צמחים ובעלי חיים) אפשר לזהות את מה שצילמנו ולהעלות למאגר מידע ענקי, מה שנקרא היום BIG DATA. המאגר זמין לחוקרים שיכולים לעשות חיתוכי מידע ולהוציא מתוך התצפיות שאנחנו מעלים מידע הנוח להם. גם אם אינכם מצליחים לזהות בדיוק מה צילמתם זה ממש לא נורא כי יש מומחים שעוברים על התמונות ומאמתים את הזיהוי שלכם ובהחלט מותר לטעות, אבל בדרך לומדים הרבה דברים חדשים.

בתמונה: מפת התצפיות בעמק (מתוך האפליקציה)

ומה מצלמים? כל אחד בוחר מה שהוא רוצה. לאחד מתאים לצלם כל דבר חדש שהוא רואה. לאחר את אותו סוג צמח כל יום מחדש. אפשר לצלם רק ציפורים או רק קוצים או רק שבלולים, אם זה מה שמתחשק לכם לנטר. אפשר בשטחי הבור ואפשר גם רק בתוך הקיבוץ. לי אישית עזר מאוד להתמקד באזור מסוים, מה שנקרא בז'רגון המקצועי "patch", ולתעד מה אני מוצא שם לאורך עונות השנה. אני התמקדתי בגבעת החצבים ונדהמתי לראות כמה מיני צמחים, חרקים, ציפורים, יונקים ודו-חיים חולקים את אותה פיסת בור קטנה התחומה בין המטעים, הלולים ומגרש החניה של פארק המעינות.

בתמונה: ריכוז התצפיות שלי מגבעת החצבים. 172 מינים שונים של צמחים ובעלי חיים! (מתוך האפליקציה)

אבל הכיף הגדול של התוכנית זה שהיא מציעה לחברים בה סדרת הרצאות וסיורים בנושאי סביבה וטבע, בחינם או בתשלום סמלי בלבד: סיורי ליקוט פטריות וצמחי בר, סיורי צפרות ובנושא החיים מתחת לאבן. הרצאות על עטלפים, שפיריות ופרפרים. מפגשים עם טובי המומחים בארץ בנושאי סביבה וטבע, אקולוגים של רט"ג, ועוד ועוד. מעבר למפגש עם מרצים מעניינים ובעלי ידע רב, נוצרת במפגשים גם קהילה אזורית תומכת של חובבי טבע ואדם, באווירה מלמדת ומפרה ויש קבוצת וואטסאפ (לא חובה 😊) שבה ניתן להעלות תצפיות ולהיעזר בחוכמת ההמונים.

מפגש ראשון התקיים ב- 14 בנובמבר בספריה האזורית אבל ממש לא מאוחר להצטרף. פרטים נוספים על התוכנית אפשר לקבל אצל:

נועה אונגר, רכזת התוכנית: 052-8553838

רותם מאירי, רכזת החינוך ביחידה הסביבתית במועצה: 050-7314300

וכמובן אצל הח"מ.

בתמונה: פירוט התצפיות הפופולאריות בעמק (מתוך האפליקציה)

תצפיות

מין

מיקום

חיפוש

פילטרים ²

העולם

5,703
תצפיות

1,184
מינים

823
מזהותים

272
מתצפיות

שקנאי מצוי
(*Pelecanus onocrotalus*)

סיקסק
(*Vanellus spinosus*)

חסידה שחורה
(*Ciconia nigra*)

שלך
(*Pandion haliaetus*)

Cabbage White
(*Pieris rapae*)

דורבן מצוי
(*Hystrix indica*)

נחתנית דרקים
(*Brachythemis impartita*)

תן זהוב
(*Canis aureus*)

ריחופית כחולה
(*Orthetrum chrysostigma*)

גיחית ארגמן
(*Trithemis annulata*)

כסופי דק פסים
(*Argiope trifasciata*)

דובון יפיפה
(*Utehisia pulchella*)

גדילון מצוי
(*Silibum marianum*)

חרדון מצוי
(*Laudakia vulgaris*)

פישוש
(*Phinla gracilis*)

זנב סגנית נאה
(*Papilio machaon*)

דבורת הדבש
(*Apis mellifera*)

דנאית הדורה
(*Danaus chrysippus*)

נימפית החורשף
(*Vanessa cardui*)

צב ביצה
(*Mauremys rivulata*)

תרבות חודש נובמבר 2024

פתחנו את נובמבר עם פעילות יצירה סתוית במיוחד. הבנות המוכשרות בהנחיית **לאה להב** יצרו בצבעי מים עלים גדולים ומרשימים. היה מקסים!

נהנינו באחה"צ של סרט ילדים וארוחת ערב טעימה בחדר האוכל.

"בואי נמלט מן האספלט / ומן הערים המקמטות / בואי נמלט אל הלגונות השקטות / בואי לאילת, לאילת"

היו לנו 3 ימים מדהימים, של מסלולים מהממים, נופי מדבר קסומים, חברותא, כיף, גיבוש, והמון המון אנשים טובים שכל אחד תרם את חלקו ומטוב ליבו. ועכשיו קצת נתונים:

184 משתתפים מגילאי שנה עד +80 וקבוצת נעורים מפוארת.

ונתראה באירועי החנוכה בחודש הבא.

ענת ונעמה

דרור סגל – חשמלייה בניר דוד; עבודה יום יומית מחשמלת

[צילומים: ארכיון ניר דוד]

חשבתי לכתוב על החשמלייה בניר דוד, לזכרו של גד פירני שהלך לעולמו לאחרונה. מובן שעבדו בחשמלייה במהלך השנים חברים רבים, חלקם מיתולוגיים. בין השאר: אברהם נשר, ישראל נצר (צימרמן), שלמה הכהן, אמוץ יכין, אלי רבטל ועוד. עבדו רבים? לא כל כך! חומר ארכיוני מגלה כי החשמלאים מלינים מדי פעם על היקף העבודה הרב והמחסור התמידי בעובדים מקצועיים ומתאימים לעבוד בחשמלייה.

כשחשבתי על החשמלייה, אמרתי לעצמי, מה כבר אפשר לכתוב על מבנה רבוע במידות של כ- 200 מ"ר, כולל החצרות. זה לא מפעל גדול או ענף הבקר. חשמלייה רגילה עם פעילות רוטינית, לא מספקת חומר רב ומעניין. אבל נכונה לי הפתעה: דווקא משום שמדובר בענף שירות לא גדול, מעט אפור ועם עבודה קבועה, ניתן לקבל באמצעותו פרספקטיבה ומידע רב על תולדות הישוב והתפתחותו; הפיזית, הכלכלית והחברתית. דווקא משום שמדובר בעבודה מקצועית שאיננה מוכרת וידועה למרבית הציבור, יש כאן עניין רב. בפועל מעט חברים התאימו לעבודה זו ולא היה ניתן, אפילו היה אסור בחוק, להחליף בנקל עובדים מקצועיים בענף החשמלייה. מקורות עבודתם של החשמלאים, אנו למדים רבות, ישירות ובעקיפין, על הקיבוץ.

אברהם נשר וגד פירני בעבודה על לוח החשמל הראשי

תחום חשמל ליווה את הקיבוץ בנחלת יצחק ובבית אלפא, עוד לפני העלייה לקרקע. היו חברים שעבדו לפרנסתם בפרויקטים של חברת החשמל. החשמל ביום העלייה סופק מגנרטור, אבל די מהר חובר הישוב לרשת החשמל. גם המגדל בתל השלושה, חובר לחשמל באמצעות עמודי עץ.

סיפור מעניין: בשנת 1939 עלה רעיון להפיק חשמל ממי הנחל. המחשבה הייתה לנצל את הפרשי הגובה בין תעלה שתוליך את מי המעיין לברכות הדגים לבין אפיק הנחל. אנרגיית המים במפל כזה, תוכל לספק חשמל לכל הישוב. הסיפור נקשר ככל הנראה למהנדס משה רם, שחקר גם את הפרשי הגובה במפלי הנחל, הכיר את השטח ואף התגורר תקופה קצרה בניר דוד.

במשך השנים אנו למדים על התפתחות הישוב מנקודת המבט של החשמלייה. כל שלב שהקיבוץ עבר, משתקף גם בחשמל.

כך אנחנו למדים על תלונה כמעט מתמדת של החשמלאים, כי קווי החשמל ישנים ואינם מספיקים כך שהחברים מתבקשים לא להוסיף מנורות ולא להבריג נורה חזקה אלא להסתפק בתאורה חלשה. אחר כך מחמירים הדברים עם הכנסת מקררים, דודי חשמל שמחליפים את החימום בנפט, תנורי אפייה בחדרים, רדיאטורים לחימום וכיו"ב.

הקיבוצים היו כמובן שיתופיים ושוויוניים. לכן יוצאות הוראות מקומיות, אבל גם ממזכירות הקיבוץ הארצי. משתדלים לעיתים להביא לאספקה בכל בו נורות וגופי חימום חלשים יותר, מזכיר הקיבוץ הארצי חושש מהכנסת מקררים לבתים והעלאת רמת החיים. הוא גם מוציא מנשר לחברים הדורש מכל אחד שעוזב את ביתו, לבדוק היטב, אם נשאר אור דולק בחדרים. הוא מגדיל ומורה: "אל תתבייש להיכנס לבית השכנים ולכבות נורות דולקות שנשכחו." עוד שלב בולט היה בהכנסת המזגנים זוללי החשמל והטלוויזיות. היו "ששכחו" את המזגן דולק, שיהיה להם קריר בבית עם חזרתם. השמועות אמרו שמתבצעת כל בוקר ב- 9.00 קפיצת מתח יזומה, שמכבה את מזגני החלון הסוררים.

החשמלייה והחשמלאים המעטים, היו מעורבים בכל וליוו כל אירוע והתפתחות כלכלית או חברתית: פיתוח באוויזיה או חימום בבית האימון לאפרוחים, מכונה במכבסה, מטבח וחדר אוכל חדש. כל בית משאבות חדש שהוקם, חיבור שיכונים חדשים, תאורת חוץ וגדר וכמובן המפעלים שקמו וצרכו חשמל רב עם חיבור ופאזות תואמות.

מצוין בראשית שנות השישים, בניית בית התרבות והמוזיאון הארכיאולוגי (אותו אדריכל), חיבור המזנון החדש בסחנה ועוד ועוד.

מבנה החשמלייה הנוכחי הוקם ב- 1953. לפני כן היו לאברהם אדלרשטיין (נשר) שולחן ופינה במחסן התערובות, העשוי לבנים חומות, שנהרס עם הזזת הכולבו וסלילת רחבת החנייה הראשית כיום. ב- 1948 נרכש לקיבוץ גנרטור גדול ועוד אחד במקומו ב- 1958 צמוד למבנה החשמלייה. הוא נחנך חגיגית ועל כפתור ההתנעה האדום, לחצה נציגת המזכירות: מרים וינד יחיאלי. הפסקות החשמל התרחשו לעיתים תכופות, גם בשל הרשת הארצית הרעועה משהו. כמובן שעולה טרוניה מדיירי הגדה הדרומית של הנחל: מדוע אנחנו יושבים בחושך והמגורים בצד הצפוני מוארים. הגנרטור לא הספיק לכל הישוב ובצפון היו בתי הילדים, מקררי המטבח, הלולים ואחר כך המפעלים שלהם נדרש חשמל ברצף.

חשמלאים, מסגרים ואנשי מים, כנראה בחנוכת משאבה חדשה. משמאל לימין: אברהם נשר, מריאן ולדמירסקי, לא מזוהה, נוח אשכנזי ומיצ'ק עדן

החשמלאים המעטים נדרשים גם לתיקון מכשירים, בעיקר מקלטי רדיו, תנורי ספירלה, מגהצים ואחר כך טלוויזיות. באותם ימים לא מכרו מנורות יתושים שנזרקות לפח כשהנורה נשרפת, מחשבים וטלפונים ניידים, שנחשבים ישנים ופסולים כי חלפו מספר שנים. באותם ימים היה מקובל לתקן כמעט הכול ופעמים רבות לפני שקונים חדש. לא פעם עלו טרוניות, כאשר החבר נקשר רגשית ונוסטלגית למכשיר שאינו ניתן לתיקון או הפך מסוכן.

החשמלאים נאלצו לא פעם לעלות על סולם או עפרון מכני ולגזום ענפי עצים מסוכנים בקרבת כבלי החשמל ולבצע עבודות אחזקה רבות.

החשמלאי שלמה הבהן מתקן ומחליף נורה בעזרת מנוף התמרים

אך השנים חלפו והכל כמעט השתנה. החשמלייה מנוהלת על ידי חברה חיצונית המספקת שירותי חשמל ותיקונים. הישוב הופרט ורמת החיים עלתה לאין שיעור, לרבות שפע מכשירי חשמל מודרניים, זוללי אנרגיה. נרכשו והותקנו לוחות חשמל מודרניים, טרנספורמטורים וגנרטורים נוספים, (גם ל"מקופחים" בדרום). תשתיות רבות הוחלפו והותאמו ויש אפילו מחלק חשמל.

יש לשער כי הדורות החדשים והמצטרפים לאחרונה, יתקשו להבין ולדמיין את נוף ילדותנו וכיצד חווינו וראינו את ענפי השירותים בקיבוץ, לרבות החשמלייה. היו אף ילדים צעירים ותמימים בחברת הילדים, שנשלחו לחשמלייה לבקש "אבקת חשמל", לקול צהלות שולחיהם. אברהם היה עבורנו כילדים דמות דומיננטית מזוהה עם חשמל. קצת כעס וחינך, קצת הפחיד ונזף, כיבה אורות מיותרים למניעת בזבז ותיקן לנו מכשירים. כיום ברור לי שהיה חדור אכפתיות ותחושת אחריות ומחויבות אין קץ לתחום החשמל, בו עבד במשך שנים ארוכות יחד עם מספר מצומצם של חברים נוספים.

ניתן לסכם ולומר כי החשמלייה בקיבוץ, הייתה עוד ענף שירותים דומיננטי בחוויות ילדותנו. היא נולדה והתפתחה עם הקיבוץ והושפעה דרך קבע מהשינויים והתמורות בחיינו, עד השינוי המודרני שחייב את סגירתה.

תודה ליהודית איל על חומרי הארכיון.

למה לכתוב חשמלייה בשני יודים?

מתוך האתר של האקדמיה ללשון עברית:

מגורי בעלי חיים בקיבוץ – סיומת יָה

בקיבוצים אחדים היו ענפי בעלי חיים נוספים על בקר, צאן ותרנגולות, ונוצר אפוא צורך בשמות מקומות ייחודיים להם. וכפי שבתי מלאכה וענפי משק אחרים נוצרו משם בתוספת הסיומת יָה – כגון נגרייה, מאפייה, צבעייה, חשמלייה – כך נוצרו שמות כמו שִפְנִיָה, אֶרְנֶבִיָה, אֹזְזִיָה, בְּרֹזְזִיָה, חֲזִירִיָה.

[כתב דן אלמגור]

ספי פרי – הפתעות בארכיון

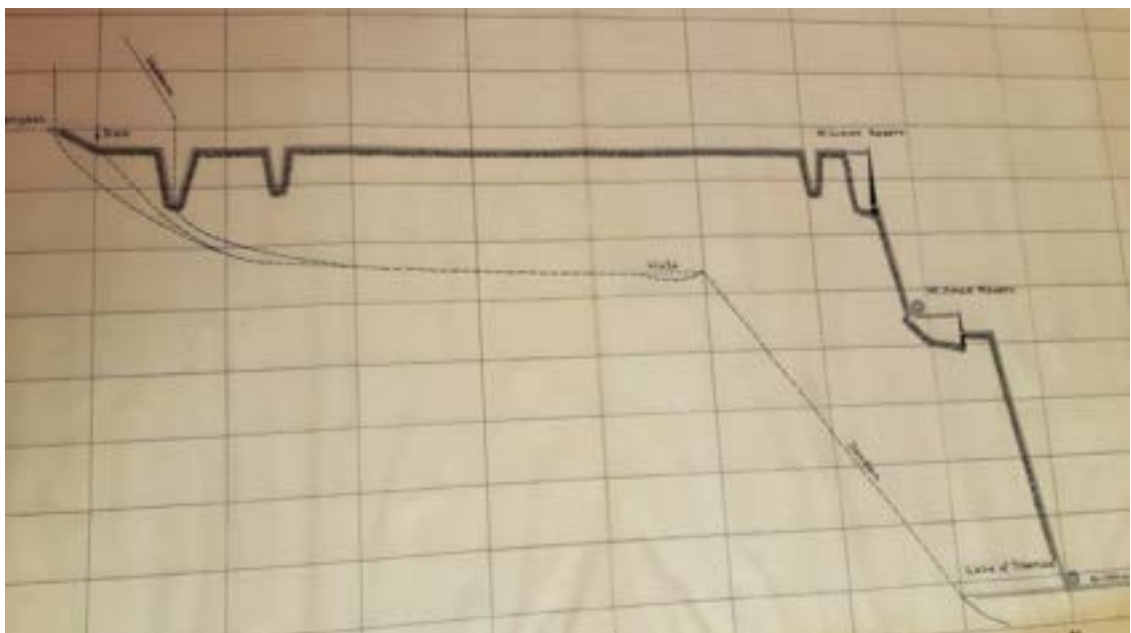
עם התקדמות שיפוץ בית התרבות, קיימנו דיונים על מיקום הארכיון. ברור היה כי הוא יחזור למקום ההיסטורי, אך הערכנו כי נכון יהיה להוסיף חדר, ולהגדיל את שטחו ב-50%. החדר הצמוד התווסף. מתקציב הפרויקט קנינו מידוף חדש, וגם פתחנו את הדלת המקשרת מהארכיון לספריה, כולל שיפוץ המטבחון שם.

כאשר העליתי ממקום האחסון הזמני את כל אותם קרטונים, תיקים, ובעצם את כל תכולת הארכיון, ויהודית אייל הדריכה איפה ומה לסדר, נחשפתי לאוצר בלום של תיעוד. הארכיונאים לדורותיהם אספו, ליקטו, שמרו, מיינו את היסטוריית הקיבוץ מהיווסדו ועד ימינו אלה. חגיגה לחובבי נוסטלגיה ומורשת, נכס אמיתי לכולנו.

כאשר הסתיימה העלאת התיקים מחדר הזיכרון, והמקום נחשף שוב, ניתן היה לראות כי אפשר להחזיר אותו למצב ייצוגי ומכובד, כראוי לו. כיום הוא מסודר ומאורגן, אפילו מפת יישובי חומה ומגדל פועלת! יפה יכין יזמה ניקיון וגיבון מתאים בחוץ, והאתר מכבד את ייעודו.

ומנין צמחה הכותרת על ההפתעה?

הפריט האחרון בו טיפלתי היה תיבת עץ גדולה וכבדה. בתוכה נמצא אלבום גדול וכבד ובו מפות, שרטוטים וחישובים. יהודית אמרה לי כי התיבה הייתה תמיד סגורה והונחה תחת תיקים שונים. להפתעתי, ראיתי כי המפות הן מפות פלשתינה, משנות הארבעים, ואתרים רבים מופיעים בשמם הערבי, לפני שגורו במלחמת השחרור... סקרנותי התעוררה, והבנתי כי יש פה חומר מעניין מאוד. במפות יש הצעה לתוכנית מים הכוללת את כל שטח הארץ, ובה פירוט של תעלות, מאגרים, מנהרות וצנרת, ומפעלים הידרו-אלקטריים לייצור חשמל תוך ניצול הפרשי גובה בין אזורים שונים. ליד המפות מופיעים חישובים הידראוליים וחתכים גאוגרפיים.

כדאי לפרט:

התוכנית מתחילה מהצפון – מים מהליטני ואזור אגם קרעון, מוזרמים דרומה ופוגשים את מי מקורות הירדן מדרום למטולה. משם מתחיל המוביל הארצי, המייתר את הצורך לשאוב מים מהכנרת, מאחר שהוא זורם ליד החולה, פונה לכיוון עמק בית נטופה ויוצר שם אגם ויסות, פונה דרומה בתוואי מזרחית למוביל הנוכחי, דרך מעיינות ראש העין, ממשיך דרך השפלה דרומה ומשקה את הנגב המערבי, פונה לדרום מזרח ועוקף את באר שבע, דרך הערבה עד עקבה. יש גם שלוחות לדרום ים המלח, לעמק יזרעאל, לשרון, ועוד. והכול משובץ מפעלי חשמל, מאגרים, סיפונים (סיפון – צינור כפוף המורכב משני סעיפים: האחד קצר (בן גשתה), והאחר ארוך (גשתה), שדרכו ניתן להעביר נוזל למפלס נמוך יותר על-ידי הלחץ האטמוספרי) וגיחונים (גיחון – צנרת להובלת מים מתחת למקום משוקע או תחת מבנה) ומלווה בחישובים הנדסיים מתאימים.

יש עוד: תעלת הימים היוצאת מהים התיכון מדרום לקריית חיים, חוצה את עמק יזרעאל, וממשיכה מזרחה לאזור הנמצא מעל ירדנה ובית יוסף (מצפון לנחל יששכר) ונשפכת לירדן.

ומה קורה בבקעה? מתוכנן סכר על הירמוך, מזרחית לסכר אותו תיכננו מדינות ערב בפרויקט הטיית מקורות הירדן (שנות הששים, הקרב על המים), ומאגר ויסות גדול. המאגר מזין שתי תעלות להשקיית בקעת הירדן, משני צידי הנהר. תעלת הע'ור המזרחית הוקמה בשנות הששים ומשקה את הבקעה המזרחית, המערבית נשארה על הנייר. שתיהן מגיעות לצפון ים המלח.

יש גם חלופות שונות: מנהרה או צינור, תעלה פתוחה או צינור, וכ"ו. חלק פיקנטי הוא לזהות את הישובים במפות, וכמובן – אנחנו על המפה, יש תל עמל ממערב לביסאן... ומי הוגה התכנית?

באחד התאים בספריה הנמצאת בחדר הזיכרון, מצאתי מספר קלסרים העוסקים בשלמה גור. יש שם מסמך שלו מ-1944 המסביר את התוכנית ואת מטרותיה. אז יש מתכנן. על העמוד הראשון כתוב "הצעת תכנית להשקאת ארץ ישראל", והיא נכתבה בשנים 1942-44, ב"תל אביב – תל עמל".

שלמה היה בין מייסדי הקיבוץ (החבורה של מקווה ישראל), וחבר הצוות שהגה את רעיון "חומה ומגדל". לאחר מספר שנים עזב את הקיבוץ, החל לעסוק בפרויקטים הנדסיים לאומיים, כמו הקמת גדר הצפון, והתעניין מאוד בנושא המים. הרי התוכנית הזו היא חזון שנראה אז דמיוני – שנת 1944, העולם במלחמה, הבריטים בארץ, הישוב היהודי קטן, והנה תכנון מים עתידי מקיף וכולל לכל ארץ ישראל, כולל ייצור חשמל! אחר כך נסע לארה"ב ללימודי מים והשקיה. כאשר מוקם צה"ל, שלמה הוא המפקד הראשון של חיל המדע. אחרי מספר שנים הוא פותח משרד תכנון ופיקוח על פרויקטים גדולים, כמו הדסה עין כרם, האוניברסיטה בגבעת רם, בנין עיריית תל אביב, משכן הכנסת, ועוד.

בתחילת שנות התשעים, האיש עוד יוזם בגדול, יש התכתבות עם רבין וצוותו לגבי מכירת מים לממלכת ירדן, והתועלת שתצמח לישראל ממהלך זה.

איך ומתי הגיעה התוכנית לארכיון הקיבוץ קשה לדעת, אני משער כי יש לשאול את יהושע לוריא... יהודית צילמה מספר מפות ודיווחה לארכיון הלאומי על תגלית מעניינת זו, והללו אמרו כי יבואו להתרשם.

חיים נפתלים – סיפור בלי מוסר השכל

פעם הייתי אחראי מתנדבים (כן, גם מתנדבות) בקיבוץ. היו מתנדבים מארצות שונות מכל הגלובוס. המתנדבים, צעירים וצעירות מכל המינים והצבעים באו לחוות ניסיון אישי בדבר המשונה הזה הקרוי קיבוץ.

ביניהם היה אחד גרמני, קצת יותר מבוגר מממוצע הגילאים של המתנדבים, רציני יותר, סקרן ובעל מחשבות. יום אחד הוא ביקש יום חופשה מעבודה כדי לנסוע לטבריה לאיזה עניין. הצעתי לו שאני אסיע אותו לשם.

נסענו בכביש 90. שוחחנו על הא ועל דא בענייני המתנדבים. דיברנו באנגלית מעורבת בגרמנית. (מצאתי הזדמנות לשפשף את המאמע לושען שלי). בין גשר למנחמיה יש קטע דרך שבו רואים את נהר הירדן בצורתו העלובה ביותר - תעלה צרה של מים חומים דלוחים.

המתנדב – ששמו היה קרל, שאל אותי מה התעלה הזו. עניתי לו שזהו נהר הירדן. הוא הסתכל עלי במבט משועשע ואמר: מה אתה עובד עלי? עניתי לו: לא עובד ולא נעליים, זהו נהר הירדן התנ"כי, מה חשבת שהוא כמו הריין? הוא היה המום, נעתקו מילים מפיו. לאחר דומיה קצרה הוא שואל אותי: תגיד אתה יהודי? עניתי: כן, אני יהודי. והוא ממשיך לשאול: גם כל החברים בקיבוץ הם יהודים? עניתי בחיוב. היתה שתיקה קלה ואז הוא אמר: מעולם לא נתקלתי בכל כך הרבה יהודים יחד. לאחר זמן מה, הוא שואל אותי: במה אתם היהודים נבדלים מעמים אחרים? הגענו לטבריה והיינו צריכים להיפרד אבל השאלה הזו הטרידה אותי ולא ידעתי כיצד לענות לו. באמת שאלה טובה שהרבה פנים לה. האם לומר לו שאבותיו (לא שאלתי אותו מה עשו הוריו במלחמת העולם השנייה) רצו להשמיד אותנו כליל והספיקו רק 6 מיליונים? לא נראה לי, הוא היה בחור חביב ולא רציתי להביכו. האם לומר לו שהדת היהודית, היא המייחדת אותנו משאר העמים, ואולי ההיסטוריה ארוכת השנים ורבת התלאות והמכאובים, או שמא הזיכרון המשותף של כולנו. באמת התלבטות קשה.

למחרת היום הזמנתי אותו לשיחה. לא רציתי להלאות אותו בהרצאה על ההיסטוריה היהודית מאז ימי התנ"ך ועד הלום (הוא דווקא ידע תנ"ך. הוא היה נוצרי פרוטסטנטי), אז אמרתי לו שבעצם, לשם הקיצור, מה שמייחד אותנו כעם – למרבה הפרדוקס – זאת המחלוקת, הפלגנות, אי ההסכמה. היכן שיש שני יהודים יש שלוש דעות. זה המייחד ואולי גם המאחד. ההוכחות לכך רבות מספור. תקצר היריעה מלמנות. הוא הסתכל עלי עם חיוך ממזרי ואמר, כן שמעתי פעם דבר כה מופרך עליכם ולא יכולתי להאמין.

בשולי הדברים, קשור וגם לא קשור. ברומן המעולה "טירת מלוויל" מאת רובר מרל, אחד הגיבורים בשם פסו, היה המום מהעובדה שישו היה יהודי, לאחר שהתוודע לברית החדשה. מסקנתו היתה: אם כולנו יהודים אז למה היהודים חושבים שהם יותר יהודים מאתנו. כאן פרצתי בצחוק ...

מזל טוב

לילידי חודש נובמבר

עליזה זוהר בת 70

אילו פעילויות ספורטביות את עושה?

הולכת בהתמדה סביב הקיבוץ, בדרך כלל עם גלעד, ומתעמלת בפילאטיס.

מה את עושה עבור הנפש / הרוח?

לנפש אני עדין עובדת קצת, פותרת תשבצים ומוציאה את הנכדות ממערכת החינוך.

מה את מאחלת לעצמך?

אני מאחלת שתיגמר המלחמה בכדי שאוכל לבקר את משפחתי שמתגוררת ונמצאת

בצפון.

כמו כן אני מאחלת ומקווה שכל החטופים יחזרו בבריאות ובשלום.

יוסי קימרון בן 70

ספר מי אתה, לא כולם מכירים

אני בן זוגה של מירי אריאלי. נולדתי בבריסל שבבלגיה. כשעליתי לארץ הגעתי לקיבוץ רמת השופט וחייתי בו כ-17 שנה עד לעזיבתי לעיר הגדולה עפולה.

אילו פעילויות ספורטיביות אתה עושה?

פעילות ספורטיבית שמתאימה לי היא הליכה מידי בוקר.

מה אתה עושה עבור הנפש / הרוח?

במשך עשרות שנים עבדתי בהיי-טק ובהגיעי לגיל הפנסיה בחרתי לעסוק בעבודות יד,

בנייה בעץ וגינון. שאר הזמן אני מחלק בין הנכדים לנטפליקס.

מה אתה מאחל לעצמך?

אני מאחל שנזכה כולנו לימים טובים יותר.

לזכר חברינו ובנינו שנפטרו בחודש נובמבר חשון – כסלו

שם הנפטר	תאריך לועזי	תאריך עברי
יהודה (ליבק) שפנוב	17.11.1937	י"ג כסלו תרצ"ח
מנחם כרמי	13.11.1961	ה' כסלו תשכ"ב
אריה טייכמן	9.11.1970	י' חשון תשל"א
ישראל גלזר	9.11.1970	י' חשון תשל"א
יעקב רפמן	21.11.1974	ז' כסלו תשל"ה
אלעזר אונגר	29.11.1975	כ"ה כסלו תשל"ו
שנקה זליגמן	26.11.1984	ב' כסלו תשמ"ה
רינה כהן (וינטרוב)	27.11.1986	כ"ה חשון תשמ"ז
חילק (יחיאל) גולדוונדר	10.11.1996	כ"ח חשון תשנ"ז
יפה בהיר	28.11.1996	י"ז כסלו תשנ"ז
רבקה שני	21.11.2004	ח' כסלו תשס"ה
רחל ארנר	15.11.2005	י"ג חשון תשס"ו
יוסף כספי	28.11.2005	כ"ו חשון תשס"ו
מילק (שמעון) טל	30.11.2006	ט' כסלו תשס"ז
אורה גלמן	11.11.2009	כ"ד חשון תש"ע
דן פונרו	21.11.2012	ז' כסלו תשע"ג
נטע שוורץ-יוגב	26.11.2021	כ"ב חשון תשפ"ב

תשבץ הגיון – הוריקן [אורי קלס]

6		5		4		3	2	1
					8			7
	12		11		10			9
			15			14		13
							16	
19			18					17
	22			21				20
		24		23				
		26						25

ה ג ד ר ו ת

מאונך

מאוזן

1. שאש בו מעשה הקבצן (4)
2. גדול בתורה ואישתו השוויצרית (7)
3. + "9 מאוזן" רציו אחר באומנות גרפית (4)
4. בכי, הין השתנה (3)
5. דרך שכזו, שוב במשת (6)
6. צמח שקיבל טוב מאוד (4)
8. בארם יש משהו זך כדי לשים בהם כסף (6)
11. זה לא קשה שהן נאות כמו עטיפות (6)
12. יערך בשם אחר מי שנוטה למות (4-3)
14. בחשה מידת נפח שרצו אותה (2-4)
17. תתלונן לי בטורף (4)
19. בית בגבה זו ערמה של קש (4)
21. שינה מנה והוציא קולות (3)
24. "ראו 22 מאוזן"

1. חרק שהוא אתלט (3)
4. הצדיק נמצא מנגד ואנו נרחם (5)
7. דבורה למשל היא בן אחר (5)
9. ראו "3 מאונך"
10. הרסס הזה שטורקי ישתנה (6)
13. מראה יפה שנוסיף לו שנחזור (2-2)
15. במלך ישתנה המרכז שלכם (4)
16. אין קשיש שישתנה עם הרובה שלו (4-3)
17. דיין? זה הטרולי שלי (4)
18. לחם ופולה זה מטעמים (4)
20. בלי כוונה בלמנו רה למשל (6)
22. + "24 מאונך" מחסל את הטיפשות (4)
23. אחרי הסכין הביע הבית שבו הימר (5)
25. המוני אחרים הולכים אחריו (5)
26. לחברה לא טובה (3)